

Vankeuslain muutostyöryhmän 9. kokous

Ajankohta: ti 20.1.2026 klo 09.30-12.30

Paikka: Teams

Osallistujat: Juho Martikainen (pj.), Jari-Pekka Holopainen, Antti Kanerva, Heidi Lokasaari, Anna-Liisa Sandvik (siht.), Taina Taipale, Paulina Tallroth

1 Poistumislupia koskevasta HE-osioista käyty keskustelu ja huomiot

- Sanan korjaus sivulla 17 (yhteydenpito vai yhteys)
- Keskusteltiin poistumislupamääräyksen rikkomisesta huumausaineen käyttörikoksen johdosta, kurinpitorangeistuksesta ja asian siirtämisestä poliisin tutkittavaksi. Mahdollisia muutostarpeita tulisi arvioida sopivassa myöhemmässä lainvalmisteluhankkeessa kurinpitoasioiden yhteydessä
- Poistumisluvan edellytykset ja valvonta 2 § kirjoitusvirheen korjaus.
- Rangaistusajan pituuden perusteella (RP) sekä tärkeästä syystä (TS) myönnettävän poistumisluvan säännösluonnokset ja perustelut: Täydennetään perusteluita poistumislupien erojen kirkastamiseksi edelleen. RP-poistumisluvan myöntämistä ei kytkettäisi mihinkään syyhyn. Tavanomainen yhteydenpito perheeseen tapahtuisi RP-poistumisluvalla. TS-poistumislupa myönnettäisiin, kun on erityinen säännöksessä mainittu syy. Perheeseen liittyvistä erityisistä syistä kirjoitettua täsmennetään vielä. Perusteluissa tulisi myös käsitellä avolaitoksia, joissa TS-poistumislupia myönnetään tavanomaiseen perhesuhteiden ylläpitoon siitä syystä, ettei perhetapaamistiloja ole. Täydennetään myös kokonaisharkinnasta kirjoitettua, huomioiden suljetut vankilat. Kokonaisharkinnassa myöntämisen edellytyksiä arvioitaisiin suhteessa esitettyyn tärkeään syyhyn.
- Erittäin tärkeästä syystä myönnettävä poistumislupa: Täydennetään yksityiskohtaisiin perusteluihin vielä, että poistumisluvan kesto on laajalti Risen harkinnassa. Poistumislupa on myönnettävä, mutta kesto on tarvittaessa mitoitettava turvallisuusnäkökohtien perusteella.
- Avolaitosten asiointilupaa koskeva pykälä: Keskusteltiin sanamuodosta (toistuva -sana). Sanamuoto viimeistellään oikeusministeriössä.
- Operatiivisen vastuualueen johtajan päätösvalta elinkautisten ja yhdistelmärangeistusta suorittavien kohdalla: Täydennetään perusteluihin, että vanki siirretään avolaitoksesta toiseen avolaitokseen, aiemmin tehty delegointi siirtyy myös. Uutta päätöstä tarvittaisiin vain, jos vanki siirtyisi takaisin suljettuun laitokseen ja olisi tarve pohtia päätösvallan palauttamista operatiiviselle johtajalle. Työryhmäläisten muistissa ei ollut, että delegoitua päätösvaltaa olisi koskaan jouduttu palauttamaan.
- Tutkintavangin poistumisluvat: Täsmennetään sanamuotoa pakkokeinolain 4 luvun yhteydenpitorajoitustilanteissa ja hautajaisiin osallistumisessa. Täsmennetään perusteluihin myös miten yhteydenpidon rajoitus käytännössä huomioidaan. Keskusteltiin myös pykälän otsikosta. Tuli esille, että käytännössä poistumisluvat ovat olleet aina saatettuja. Muita valvontatapoja ei ole käytetty.

2 Aiemmassa työryhmässä valmisteluista osioista käyty keskustelu sekä muita huomioita

- Toimivaltuudet
 - o Puheluiden kuuntelua ja kirjeiden lukemista koskevia säännöksiä sovelletaan tällä hetkellä liian vähän. Säännösten yksinkertaistuessa soveltamisen tulisi lisääntyä. Risessä tulisi panostaa siihen, että lakimuutosten jälkeen syntyy yhtenäinen uusi soveltamiskäytäntö.
 - o Yleisperusteluita täsmennetään siten, että kyse on kokonaisharkinnasta, jolloin lukemisen perusteiden ei tarvitse kytkeytyä yksittäiseen kirjeeseen, vaan vangin kokonaistilanteeseen.
 - o Päätöksiä koskevia määräaikoja nostettaisiin 14 päivästä 30 päivään. Sama koskisi myös lukemisesta ilmoittamista, jossa 14 päivää voi olla liian lyhyt, jos asia johtaa poliisin toimenpiteisiin. Perustellaan tätä koskevat ehdotukset mahdollisimman kattavasti.
- Vankien maksukorttiasiat
 - o Pykäläluonnosten sanamuodot ovat olleet haastavat valmistella. Peruskuvio on kuitenkin selkeä siten, että oman maksukortin käyttäminen sallittaisiin suljetussakin vankilassa, mutta maksukortin saisi haltuun vain maksutilanteessa. Avolaitoksissa käyttäminen sallittaisiin vapaammin. Jos omaa korttia ei ole, Rise voisi antaa vangin käyttöön parhaaksi katsomansa maksuvälineen. Se voisi olla muukin, kuin maksukortti. Pakotteiden kohteena olevien henkilöiden ei voida antaa käyttää mitään maksuvälinettä, jolloin heidän raha-asiansa on hoidettava muutoin.

- Kuten nykyäänkin, vangin omien tilien ja rahanpesun valvonta kuuluu pankeille, luottolaitoksille ja poliisille. Rise voisi valvoa vain niitä maksukortteja, jotka se antaa vangin käyttöön ja valvonta tapahtuisi vain vankilaturvallisuuden näkökulmasta. Käytännössä uudistus koskisi vain sitä, että omaa maksukorttia voisi käyttää vankilassa.
- Omaisuuden hallussapitoa koskevat määräykset järjestyssäännössä. Omaisuuden hallussapidon epäamisestä on tehtävä hallintopäätös. Tavoitteena on selkeyttää sitä, mikä on päätösasia, mitkä seikat kuuluvat järjestyssääntöön ja mitkä määräystoimivaltaan. Järjestyssäännössä tai määräyksessä ei tulisi määrätä sellaisista päällekkäisistä asioista, jotka kuuluvat tapauskohtaisen hallintopäätöksen alaan. Järjestyssäännössä voitaisiin siten käsitellä omaisuuden säilyttämistä eli esimerkiksi sitä, kuinka paljon tavaraa vangilla voi olla sellissään. Todettiin, että Risessä tulisi koota hallussapitopäätösten käytäntöä ratkaisukäytäntöjen yhtenäistämiseksi.
- Voimankäyttöä koskevaa sääntelyä yhtenäistettäisiin poliisin voimankäyttösääntelyyn.
- Keskusteltiin siitä, että HE 53/2025 vp/EV 185/2025 vp myötä videotapaamisen valvontaan sovelletaan valvotun tapaamisen säännöksiä. Lakimuutokset on tarkoitus tulla voimaan 1.9.2026.
- Vankeuslain 15 luvun erillään pitoa koskeva säännös liittyisi puhtaasti järjestyserikkomuksen selvittämistä koskeviin tilanteisiin. Mikäli selvittämisen jälkeen tarvitaan erillään pitoa muusta syystä, se tehtäisiin muiden säännösten nojalla.
- Keskusteltiin 15 luvun 16 §:n 2 momentista. Muutostarpeet tulisi arvioida tulevaisuudessa sopivassa säädösvalmisteluhankkeessa.
- Keskusteltiin peseytymisen ja ulkoilun keskeyttämisestä ja sopivasta päätösvaltatason, jos asia ei siedä viivytystä. Keskeyttämistilanteet voivat tulla nopeasti verrattuna epäämistilanteisiin. Keskeyttämistilanteet ovat myös tosiallista hallintotoimintaa.
- Keskusteltiin avolaitoksesta suljettuun vankilaan siirtämistä koskevasta 6 luvun 2 §:stä ja mahdollisista muutostarpeista, jotka tulisi selvittää tarkemmin erikseen. Yleistä säännöstä sijoituksen peruuttamisesta, jos edellytykset eivät enää täyty, ei tällä hetkellä ole. Tuli esille, että VN tutkiva -tutkimushankkeessa selvitetään ulkomaalaisten vankien siirtojen edellytyksiä toiseen maahan. Samassa selvitetään myös karkotettavien vankien tilannetta. Eräitä muutostarpeita voitaisiin selvittää tämän tutkimushankkeeseen yhteydessä.

3 Muut asiat

- Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja on pyytänyt työryhmää keskustelemaan uudestaan tehostetun valvonnan osastojen muutoksenhausta. Rikosseuraamuslaitoksen ylimmän johdon näkemyksenä on, että osastolle sijoittamisen tulisi olla muutoksenhakukiellossa. Jos muutoksenhakukiello ei ole mahdollinen, tulisi säätää ns. karenssiajasta, jonka aikana uutta hakemusta ei tarvitsisi käsitellä, jos vangin olosuhteissa ei ole tapahtunut olennaista muutosta. Esimerkkinä olisi valvotusta koevapaudesta annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu säännös. Työryhmä keskusteli aiheesta seuraavaa.
- Perustuslain 21 § muodostaa reunaehdot. Muutoksenhakukiellon säätäminen edellyttäisi vankkoja oikeudellisia perusteluita. Resurssihin ja oikaisuvaatimusten lukumäärään liittyvät syyt eivät voi olla perusteluna muutoksenkiellolle. Paras vertailukohta on varmuusosastosijoituspäätökset. Työryhmän keskustelussa ei ilmennyt oikeudellisesti kestäviä perusteluja muutoksenhakukiellolle, joten päädyttiin siihen, ettei sellaista ehdoteta.
- Rikosseuraamuslaitoksen mukaan on riski siitä, että tehostetun valvonnan osastolle sijoittamista koskevien oikaisuvaatimusten määrä muodostuisi suureksi ryhmäpaineen vuoksi, ainakin aluksi lakimuutosten jälkeen. Tehostetun valvonnan osastoilla on paikkoja varmuusosastoja enemmän ja jonkin verran on painetta lisätä paikkoja nykyisestään.
- Karenssiaika voi toimia myös toisin päin lisäten hakemuksia siirtyä osastolta pois määräajan välein. Karenssiaika olisi myös uusi elementti vankeuslain systematiikan näkökulmasta.
- Rikosseuraamuslaitos toimittaa vielä oikeudellisia perusteluita näkemyksensä tueksi. Asia linjataan työryhmän viimeisessä kokouksessa.

4 Seuraava kokous

- Työryhmän viimeinen kokous pidetään 5.2.2026 klo 9.30-12.00. Aiheena mietinnön läpikäynti.